

Landsbygdsdepartementet

103 33 Stockholm

Stockholm 4 november 2013

Yttrande över regeringsuppdrag om licensjakt på säl

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA nedan) har på remiss fått Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdraget om införande av licensjakt på säl. KSLA har följande synpunkter.

Övergripande synpunkter

Under den senaste 30-årsperioden har det skett en ökning av fiskätande predatorer. I Östersjön har gråsälspopulationen ökat från 1970-talets mycket låga nivåer samtidigt som populationen av skarv har ökat. Skarv har börjat häcka på västkusten, knubbsälen har återhämtat sig efter 1980-talets sjukdomsutbrott och i Bottenviken har vikarsälen ökat. Det innebär en konflikt mellan nyttjandet av fiskbestånden och bevarandet av djur och fåglar vilket ställer nya krav på *både* vilt- och fiskeförvaltningen.

Eftersom fiskätande predatorer och fiskbestånden påverkar varandras förekomst kan förvaltningen av säl och skarv inte isoleras från fiskeriförvaltningen utan måste ha ett ekosystembaserat angreppssätt. Detta inkluderar även människan och förutsätter ofta ett adaptivt arbetssätt. En fungerande förvaltning kräver vidare en grundläggande förståelse för hur systemet med de förvaltrade resurserna fungerar. Denna förståelse omfattar bland annat kunskap om samspelet mellan fiskätande predatorer, deras konkurrenter, fiskbestånden samt människans påverkan och attityder.

Under 2011 arrangerade KSLA ett seminarium om säl och skarv för att öka kunskapen om dessa arter och deras påverkan på fiskbestånden samt för att diskutera förvaltningsfrågor kopplade till detta. KSLA bedömer att det krävs en fortsatt dialog kring dessa frågor som plattform för implementeringen av en adaptiv förvaltning.

Längs ostkusten förekommer idag ett stort antal gråsäl som både påverkar fiskets bedrivande och fiskbestånden. I Bottenviken är fiskets problem kopplade till vikare och längs västkusten till knubbsäl. Utöver dessa finns även ett litet isolerat bestånd av knubbsäl kring södra Öland. Ur ett bevarandeperspektiv är det av stor vikt att hantera sälarterna separat.

Gråsälén har den i särklass största numerären i svenska vatten och är även den art som orsakar mest konflikt med fiskenäringen samt konkurrerar med denna om resursen. För flera fiskarter överstiger gråsälens uttag näringens påverkan på bestånden. En förutsättning för hållbara fiskbestånd i Östersjön är en adaptiv förvaltning av sälen, vilket även innefattar en utökad jakt.

Beståndsovervakning och tillgång till beståndsdata på olika nivåer är viktig. Likaså bör uppföljningar av sälbeståndens ”hälsotillstånd” fortsättas, utvärderas samt löpande rapporteras. Avskjutningsstatistik och olika grupper attityder m.m. till och kring jakten bör följas översiktligt. Detta utgör fundamenten för en adaptiv, ekosystembaserad förvaltning.

Mot bakgrund av detta anser KSLA att det ska genomföras lättnader i regelverket kring skyddsjakt samt att det ska införas licensjakt på säl i enlighet med Naturvårdsverkets förslag. Det är emellertid värt att notera att en licensjakt i enlighet med förslaget endast innebär en marginell förändring i förhållande till den säljakt som bedrivs idag. KSLA ser därför gärna att det införs ytterligare lättnader samt att riktlinjerna för kommande förvaltningsplaner för fiskätande predatorer innefattar en ekosystemansats.

Synpunkter på Sammanfattning (s. 5–7).

Slutsatserna under rubriken ”Slutsats” på sidan 31–32 bör lyftas in i sammanfattningen. Med nuvarande disposition är det annars svårt att hitta Naturvårdsverkets slutsats och resultatet av regeringsuppdraget. KSLA delar Naturvårdsverkets slutsats och anser att det bör införas licensjakt på säl i enlighet med förslaget.

Myndighetsansvar (s. 13)

Jordbruksverket

KSLA anser att Jordbruksverkets ansvar är betydligt mera långtgående än vad som framgår av Naturvårdsverkets redovisning. Jordbruksverket har i uppdrag att främja både fritidsfisket, vattenbruket och yrkesfisket. Avseende fritidsfisket och vattenbruket har det upprättats nationella strategier, vilka ska ligga som underlag för handlingsprogram. Främjandet av yrkesfisket har hittills mestadels innefattat hantering av EU-stöd, men det kommer sannolikt också att upprättas nationella strategier och handlingsprogram för främjandet av yrkesfisket. I detta sammanhang är hanteringen av fiskätande predatorer som säl och skarv en avgörande fråga, eftersom den negativa påverkan på yrkesfisket är omfattande.

Program Sälar & Fiske

KSLA saknar en redogörelse om ”Program Sälar & Fiske” i rapporteringen. I syfte att samordna frågor gällande säl, skadeförebyggande åtgärder och fördelning av viltskadeanslaget för skador uppkomna av säl, driver länsstyrelserna gemensamt ”Program Sälar & Fiske”. Programmet administrerar även en hemsida för att informera om fiske, sälar och skarv (www.salarochfiske.se). Programmet finansierades tidigare i huvudsak genom Naturvårdsverket och viltskadeanslaget. Under 2012 finansierades verksamheten istället genom Havs- och vattenmyndighetens anslag till Åtgärder för havs- och vattenmiljö (1:12).

Sälskadeersättningar

KSLA bedömer att en redovisning av de årliga beloppen som utbetalas som sälskadeersättningar skulle öka dokumentets värde som kunskapsammansättning.

Förvaltningsplaner och åtgärdsprogram (s.14)

Den föreliggande förvaltningsplanen för gråsäl är framförallt inriktad på bevarande och innehåller få eller inga åtgärdsförslag för att minska konflikten med människan. För yrkes- och fritidsfisket längs ostkusten orsakar gråsälen omfattande problem och det är en konflikt som ökar för varje år i takt med en ökande gråsälpopulation. Tidigare var konflikten i första hand kopplad till yrkesfiskets bedrivande (skador på redskap och förlust av fångst) men idag råder även en direkt konkurrenssituation med alla fiskandekategorier om resursen.

I planen saknas även kopplingar till HELCOM:s rekommendationer om övergripande förvaltningsprinciper för populationer som befinner sig mellan *Precautionary approach level* och *Target reference level*, vilket exempelvis gäller gråsälen. Sådana bedömningar är helt avgörande för förvaltandet av målarten samt för bedömningar av negativ påverkan på annan fauna (exempelvis fisk). Dessa begrepp måste relateras till det övergripande målet om gynnsam bevarandestatus. I enlighet med habitatdirektivets definition av gynnsam bevarandestatus ska målarten för bevarandet inte minska i förhållande till nuvarande numerär. Inte heller ska dess utbredningsområde minskas. För att uppfylla habitatdirektivet är det därför nödvändigt att definiera antalet djur i förhållande till HELCOM:s förvaltningsprinciper. Det finns annars stor risk för ett läge med sälpopulationer som överstiger förvaltningsprinciperna samtidigt som habitatdirektivet inte möjliggör en reglering av populationen.

För långsiktigt hållbara fiskbestånd krävs att framtida förvaltningsplaner för fiskätande predatorer (säl och skarv) utformas i enlighet med en ekosystemansats där den negativa påverkan på fiskbestånden blir en del av förvaltningen av djuren i fråga.

KSLA menar att formuleringen ”*men påverkan på människans intressen anses inte enhälligt som neutral eller positiv*” (s. 14) är märklig samt att framförallt gråsälens negativa påverkan på fisket och fiskbestånden är omfattanden.

Minskade skador kontra minskad stam (s. 34)

De undersökningar som Naturvårdsverket refererar till utgörs av sälstörningar i anslutning till fasta fiskeredskap. Även dessa resultat är ifrågasatta och många hävdar att sälen istället håller revir vid fiskeredskapen. Om en äldre revirhävdande hane skjuts vid ett redskap kan detta innebära att störningen ökar eftersom det istället kommer fler sälar för att fiska i anslutning till redskapet. När det gäller fasta fiskeredskap finns även sälsäkra alternativ i form av ”push up” fallor.

Fiske med fasta redskap är endast en liten del av det svenska yrkesfisket och bedrivs i princip uteslutande längs norrlandskusten. Merparten av det småskaliga kustfisket längs övriga Östersjökusten bedrivs istället med nät. För detta fiske finns inget alternativt redskap och i detta fiske är det totala antalet sälar direkt korrelerat till skadornas omfattning. I anslutning till nät finns inget revirbeteende på samma sätt som vid fasta redskap. Störningen på nät är ofta även en dold skada eftersom sälen plockar fisk ur näten och stör fiskets bedrivande. En minskad sälstam är i detta avseende helt avgörande för att minska skadorna i fisket och det är inte möjligt att minska skadorna genom skydds jakt på enskilda individer.

Detsamma gäller konkurrensen om resursen. Även här är skadorna direkt korrelerade till sälstammarnas storlek. KSLA förespråkar en ekosystembaserad förvaltning som tar hänsyn till både fiskbestånden, fisket och fiskätande predatorer som underlag för förvaltningen. Sälens uttag av fisk överstiger många gånger fiskets uttag, vilket måste ligga till grund för beslut avseende förvaltningen av både fisk, fiske och säl.

Faktorer som kan förhindra fylld tilldelning (s. 34–51).

KSLA efterlyser en förenkling av administrationen kring jakten, inbegripet samtliga berörda myndigheter. KSLA bedömer att administrationen kring jakten idag utgör ett hinder för jaktens bedrivande. Vidare bedömer KSLA att det omfattande kravet på insamling till NRM är ett hinder för jakten. Naturvårdsverket föreslår en differentierad provtagning vilket i viss mån skulle underlätta jakten. KSLA efterlyser en mera efterfrågestyrd insamling av prover och anser att behovet av prover rimligtvis inte kan vara obegränsat. NRM bör därför löpande precisera analysbehov per art och geografiskt område. Vid ett framtida scenario, där det är sannolikt att antalet fällda sälar kommer att öka, kommer det att bli ofrånkomligt med en behovsprövad insamling.

Säljakt är svårt och för att åstadkomma en etisk jakt med liten andel skadeskjutningar och en högre frekvens landade djur krävs riktade utbildningsinsatser och kunskapsöverföring mellan jägare. Att tillvarata sälprodukter är även det en betydelsefull del av förvaltningen och sådana moment bör ingå i utbildningarna.

Tillgång till bra jaktområden för säljakt (s.48–49)

Eftersom tillgång på lämpliga jaktplatser, intresserade jägare samt jakträtt måste överensstämma för att möjliggöra jakt är det väsentligt att det inte görs omotiverade inskränkningar i tillgängliga områden. Så länge jakten är hårt reglerad och det finns stora områden som omfattas av djurskyddsområden/sälreservat där jakt är förbjudet finns ingen anledning att ytterligare begränsa var säljakt får bedrivas, vilket idag är fallet i många län.

För Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Kerstin Niblaeus
Preses

Carl-Anders Helander
Akademisekreterare och VD